

NIEUWSBRIEF VOOR LEDEN
STICHTING RUITERSPOREN

het RUITERTJE

31

25 SEPTEMBER 2017

JAARGANG 7

STICHTING RUITERSPOREN

DORPSWEG 53

9798 PD GARMERWOLDE

Reageren?

info@ruiterspooren.nl
050-5423919

Ik kon het natuurlijk niet echt op de website aankondigen, maar begin september heb ik Lübeck bezocht. Vijf dagen lang heb ik door deze prachtige oude Hanzestad gewandeld en geprobeerd iets terug te vinden van het Lübeck waar Gerhard Reuter rond 1560 leefde. Al met al heeft dit veel nieuwe informatie en foto- en videomateriaal opgeleverd, en in dit **RUITERTJE** verschijnen de eerste twee artikelen.

Veel leesplezier!

Jaap Ruiter, voorzitter

(DE) RUITER

◆
Weet je iemand die vást geïnteresseerd is in onze familie(stamboom)?

Stuur hem of haar dit **RUITERTJE!**

◆ HET REUTER/RUYTER FAMILIEWAPEN

Van Michael Ritter uit Buenos Aires kreeg ik nog nieuwe informatie.

Hij kwam op het spoor van een boek waarin de raadsliden van Lübeck en hun wapens staan afgebeeld. In 1625 vinden we daar naam en wapen van **Gerhard Reuter**. Zijn sterfdatum staat erbij geschreven : 10 mei 1631.

Hiermee hebben we opnieuw bevestiging dat de families Ruyter en Reuter dezelfde zijn.

Pas onlangs ontdekte ik dat ditzelfde paard ook nog in een Nederlandse uitvoering bekend staat als het "Twentse Ros".

En dit ros komt dan ook voor in de vlag van de provincie Twente, en zelfs ook in het logo van de voetbalclub FC Twente!

◆ BEKNOPTE GESCHIEDENIS VAN LÜBECK

Een voorloper van Lübeck werd als "Liubice" - dat betekent "lieflijk" - door Slavische bewoners gesticht aan de oevers van de rivier de Trave. Deze plaats werd verwoest in 1128.

15 jaar later werd iets verder stroomopwaarts een nieuw Lübeck gesticht op een schiereiland dat gevormd werd door dezelfde Trave (westkant), en de Wakenitz die in het oosten en zuiden om de stad stroomde. Een groot kasteel beschermde de enige toegang over land aan de noordkant. Lübeck was een vrije stad en kende al spoedig een stadsraad, waarvan de meeste leden uit kooplieden bestond. Deze raad heeft tot in de 19e eeuw dienst gedaan. Bovengenoemde Gerhard Reuter was vanaf 1625 raadslid.

In de 13e eeuw was Lübeck al een belangrijke handelsstad die vooral op het Baltische gebied gericht was. In de volgende eeuw werd Lübeck al de 'koningin van de Hanze' genoemd; het was het grootste en machtigste lid van deze organisatie.

De oude middeleeuwse stad is ovaalvormig en meet circa 1½ km lang en 1 km breed. De Wakenitz stroomt rechts van boven naar beneden om de stad heen, en voegt zich onderaan bij de Trave die links van de stad omhoog stroomt. In het noorden beschermt een kasteel de enige toegang over land.

Een belangrijke verbinding is de Holstentor, links over de Trave.

De zeegaande schepen lagen ten noorden van de Holstentor afgemeerd. De binnenvaartschepen, vooral gebruikt voor het vervoer van zout, lagen aan de zuidoever van de Trave.

De eerste bebouwing heeft destijds in het gebied van de Braunstraße gelegen, juist ten noorden van de Holstentor. Aan deze straat woonden later de machtigste kooplieden. Juist dit historisch zo belangrijke gedeelte van de stad werd ernstig getroffen door het Britse bombardement van 28 maart 1942. Maar liefst drie grote kerken brandden af - de Dom, de Petrikerche en de Marienkerche.

De Petrikerche was een bijzonder rijk versierde kerk en fungeerde als kerk voor de kooplieden. Als zodanig is deze kerk voor de familie Reuter van speciaal belang.

Lübeck had al sinds 1398 via het **Stecknitzkanaal** verbinding met Hamburg. Dit kanaal was het eerste door mensen gegraven kanaal in Europa en verbond Lauenburg en Lübeck op de oude zoutroute via een verbinding tussen de rivier de Delvenau (zijrivier van de Elbe) en de Stecknitz (zijrivier van de Trave). Door dit kanaal waren feitelijk de Noordzee en de Oostzee met elkaar verbonden. Het kanaal werd gegraven tussen 1391 en 1398 en bevatte 17 sluizen om het hoogteverschil (zo'n 18 meter) te

overbruggen.

Het was bepaald geen snelle verbinding. Door de lange wachttijden bij de sluizen deden de schepen over de ca.90 km soms meerdere weken. De schepen werden gejaagd - meestal door paarden - en aan beide oevers was een jaagpad.

Veel zout vanuit Lüneburg kwam via dit kanaal naar Lübeck. Elk schip vervoerde zo'n 10 ton zout, en was 12 m lang en zo'n 2½ m breed.

Met de Reformatie rond 1530 verloor Lübeck veel invloed. Het had zijn eigen macht overschat. In het Oostzeegebied waren er voortdurend spanningen (en oorlogen) tussen Denemarken, Zweden en Lübeck..

Daar kwam bij dat de handel zich steeds meer naar het westen verplaatste. Vooral naar Hamburg, goed bereikbaar aan de Noordzee, en ook Amsterdam werd een zeer belangrijke handelsstad.

Nederlandse Hanzesteden.

In de 16e eeuw slibde de IJssel steeds meer dicht. Deventer was al spoedig niet meer te bereiken met de steeds dieper stekende schepen. Goederen bestemd voor Deventer werden dan in Kampen overgeladen en die plaats werd de belangrijkste Hanzehaven aan de IJssel.

De scheepvaart naar Zutphen verliep steeds meer via de Rijn. Het was wel flink om,

maar je hoefde dan ook geen tolheffingen te betalen in Deventer en Kampen.

Maar niet alle handelsverkeer ging over zee. Er was ook nog een landweg vanuit Zutphen naar Lübeck, onderdeel van de "Flämische Straße". Deze liep vanuit Brugge via Antwerpen - Nijmegen - Zutphen - Deventer - Lingen - Cloppenburg - Wildeshausen - Bremen - Hamburg naar Lübeck. Dit was de route waarlangs de postdienst verliep en waarlangs het personenvervoer plaatsvond. We mogen aannemen dat Gerhard Reuter langs deze route tussen Lübeck en Zutphen reisde.

Van oudsher was het Gelders/Overijssels IJsselgebied sterk gericht op Westfalen (en niet zo zeer op de Hollandse steden). Kampen, Deventer en Zutphen, waren belangrijke omslagplaatsen voor het Oost - Westverkeer. In die zin fungeerde Kampen als een soort zeehaven voor Köln, en Hamburg was eigenlijk de Noordzeehaven van Lübeck.

Het is bekend dat veel inwoners van Lübeck uit Westfalen afkomstig waren. Dit is in overstemming met mijn idee dat het paard in het Reuter-familiewapen afgeleid is van het *Sachsenross*, dat we terugvinden in het wapen van Westfalen.

Uit niets is me gebleken dat er tussen Zutphen en Lübeck een speciale band heeft bestaan. Zutphen wordt eigenlijk nauwelijks genoemd, in tegenstelling tot Deventer en Kampen.

De verstandhouding tussen Lübeck en de Hollanders was in het algemeen moeizaam. Lübeck eiste het monopolie op voor de handel met de Baltische gebieden en zag de Hollanders als grote concurrenten. Het was ze een doorn in het oog dat de Hollanders om Denemarken heen rechtstreeks op de Baltische Hanzesteden voeren.

◆ ST.PETRIKIRCHE, DE KOOPMANSKERK

Van de vijf grote kerken in Lübeck is de St.Petrikerk bij uitstek de kerk van de kooplieden. Het stadsgedeelte langs de Trave waar de kerk gebouwd was, was hún kwartier, waarbij in het noordelijkste deel vooral de zeeschippers gevestigd waren. Het zuidelijkste deel van de Trave, - vanaf Holstentor tot aan de Dom - was het domein van de schippers die over de binnenwateren voeren en die zich vooral met zouttransport bezig hielden.

Het verbaast dan ook niet dat **Gerhard Reuter** en zijn vrouw **Margaretha Carstens** in 1555 een nieuwe kansel schonken aan deze kerk. Dat zegt dan ook wel weer wat over de voorname positie die Gerhard innam. De kansel was voorzien van het familiewapen en de portretten van hem en zijn vrouw. Enige pronkzucht was hem blijkbaar niet vreemd.

In 1726 werd de kansel aan de toen nét herbouwde kerk in Grabow geschonken, die enkele jaren daarvoor (met een groot deel van die stad) was afgebrand. Klaarblijkelijk is de kansel toen wel aangepast, en zijn de wapens en beeltenissen verwijderd. Een bezoek aan de St.Georgskirche in Grabow staat nog op mijn verlanglijstje.

Maar terug naar de Petrikerche. Na enig zoeken vond ik de grafsteen waarnaar ik op zoek was :

De tekst is vrijwel onleesbaar, maar gelukkig heeft iemand dat lang geleden al eens ontcijferd (voor zover dat ging). Er staat :

Gerhard Reyter und seinen Erben erblich Anno 1715.

Niet meer leesbaar is de tekst erboven :

Gerdt Ruter vnd sinen eruen 1612

Maar het vreemde is nu dat - hoewel de naam natuurlijk inmiddels zeer bekend is - toch onduidelijk is welke Gerard Reuters het hier betreft. Bij Gerdt Ruter 1612 zou het kunnen gaan om Gerhard Reuter die met Margaretha Lüneburger getrouwd was. We weten van hem alleen dat hij een zoon was van Gerhard, de raadsheer (en dus een kleinzoon van Gerhard Reuter de bierbrouwer), maar verder niets.

Het wapen is jammergenoeg geheel verdwenen. De omtrek van het wapenschild is nog wel duidelijk herkenbaar en het lijkt erop dat het wapen opzettelijk is weggehakt. Dit moet dan in de periode gebeurd zijn dat Napoleon het hier voor het zeggen had.

Op Palmzondag 1942 vielen er bommen op Lübeck. De Petrikerche verloor niet alleen haar geweldige dak en toren, ook het rijke barokke interieur van de kerk brandde tot in alle hoeken af. Tot ver na de oorlog bleef de Petrikerche een ruïne en werden alleen de

noodzakelijke reparaties uitgevoerd om verder verval te voorkomen.

Pas in 1987 was het herstel compleet en nu fungeert de kerk als een soort cultureel centrum met ruimte voor tentoonstellingen en concerten.

Het interieur is neutraal wit gehouden; van het ooit zo rijke interieur resteert niets.

Eigenlijk is het nog een wonder dat de grafsteen bewaard gebleven is: een bijzonder monument voor de familie Reuter!

Deze beide artikelen vind je ook op de website, onder deze pagina:
<http://www.ruitersporen.nl/archief/archief.php?page=2&item=50>

De komende weken zal ik nog een serie kleinere artikelen schrijven over met name de woonadressen van Gerhard Reuter. Blijf op de hoogte via Facebook!
<https://www.facebook.com/ruitersporen>

